

Nr 431

Av herr Holmberg m fl. om spridning av aktieägandet.

(Lika lydande med motion nr 518 i Andra kammaren)

En väl planerad avvägning av den framtida produktionsavkastningens fördelning på offentlig och enskild sektor med krav på ökat hänsynstagande till behovet av att sprida ägandet till det stora flertalet medborgare bör utgöra en målsättning för den ekonomiska politiken. På samma gång som ägandet fördelas i stället för att koncentreras till stat och kommun och några få enskilda maktkoncentrationer måste näringslivets behov av riskvilligt kapital tillgodoses. Endast härigenom kan näringslivet bevara sin konkurrenskraft och öka möjligheterna att fullfölja framsynta projekt.

Båda dessa krav rymmer i sig något av samma problematik. En ökad tillgång till delägarbevis eller därmed jämställda värdehandlingar, emitterade av näringslivet, ökar t. ex. möjligheterna för flera medborgare att skaffa sig ett ägande grundat på de värden som vår produktionsapparat representerar. Samtidigt skulle också därigenom näringslivets möjligheter ökas att från många personliga sparare draga till sig friskt och icke i egentlig mening säkerhetskrävande kapital till nyföretagande, rationalisering och utbyggnad.

För närvarande föreligger många hinder för en breddning av aktieägandet. Man kan peka på företagens höga kostnader för aktieemissioner och utdelning på aktiekapital. Man kan peka på otillräcklig stimulans för den enskilde småspararen att satsa på ett trygghetsägande av detta slag. Detta förhållande har delvis psykologiska orsaker, bl. a. grundade på dels aktiehandelns tidigare verkliga eller förmenta spekulativa karaktär, dels på negativt färgad "information" rörande aktier och aktieägande som från vissa håll bedrivits ända in i vår tid.

De spekulativa dragen har nu försvagats, och tryggheten av och värdebeständigheten i ägandet har blivit den dominerande aspekten. Men tillgången på emitterat material är helt otillräcklig. I huvudsak cirkulerar på den svenska aktiemarknaden en mycket sakta ökande mängd aktier. Detta tyder på att aktiemarknadens potentiella möjligheter att tillföra vårt näringsliv nytt kapital inte kan utnyttjas.

Åtgärder måste följaktligen vidtagas för att öka utbudet av aktier och andra med aktier i stort sett likställda värdepapper, t. ex. convertible bonds och debentures. Dessa åtgärder måste kombineras med möjligheter

för kreditinstitut, t. ex. affärsbankerna, att inrätta särskilda emissionsinstitut för företagsfinansiering vilka har rätt att äga aktier och andra andelar, avsedda att under vissa givna förutsättningar försäljas till allmänheten. För att sparandet i aktier och liknande värdehandlingar skall kunna göras till en normal företeelse kräves också åtgärder som underlättar och stimulerar handeln med aktier och värdepapper genom våra kreditinstitut, både affärsbanker och sparbanks. I detta sammanhang torde måhända kunna övervägas inrättande av flera börser, exempelvis en i Göteborg och en i Malmö. Sannolikheten talar dock för att fördelarna härmed är begränsade. Den svenska marknaden ger knappast underlag för en sådan börsstruktur.

Den ekonomiska utvecklingen har bl. a. medfört att sparande i aktier och andelar i näringslivet i allt högre grad blivit ett trygghetsäggande.

Det är angeläget att man intensifierar ansträngningarna att finna former för att garantisystem som skall skydda trygghetsspararna mot vissa icke konjunkturbestämde kursnedgångar. I detta syfte övervägs olika åtgärder vid New York-börsen för att tillgodose de små aktieägarnas intressen. Inom börsen diskuteras en särskild kommitté *dels* en uttaxering på börsens medlemmar för att bygga upp garantifonder, *dels* möjligheten att skapa ett permanent skadestands- eller försäkringssystem för att trygga småsparare mot förlust förorsakad av okvalificerad företagsledning.

Även andra åtgärder bör övervägas och utredas, såsom t. ex. tillskapandet av en bolagsform byggd på delvis andra principer än aktiebolaget enligt nuvarande aktiebolagslag.

Aktier och andelar bör också med utgångspunkt från det nuvarande preferensaktiesystemet kunna uppdelas i flera kategorier med varierande risktagande.

Spridningen av aktier och andelar — och därmed av trygghetsägandet — är den primära målsättningen. För att stimulera till ytterligare spridning och motverka koncentration av aktieägandet bör den funktion som aktiernas röstvärde utövar närmare utredas. Det samlade röstvärdet hos aktier och andelar bör inte utgöra motiv för förvärv.

Åtgärder av det slag som diskuterats här ovan är delvis av mycket komplicerad natur, och för ett slutligt ställningstagande erfordras givetvis en ingående utredning av hela problemkomplexet.

Vi hemställer därför, att en sakkunnigutredning måtte få till uppgift att belysa de berörda problemställningarna samt att utforma praktiska förslag till åtgärder och regler som stimulerar till en successiv och allt vidare spridning av delägandet i näringslivet.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om tillsättandet av en sakkunnig utredning i syfte att *dels* utreda

möjligheterna att meddelst olika stimulansåtgärder av den art som i motionen närmare angives åstadkomma en breddning av det personliga aktieägandet, dels framlägga förslag till dylika åtgärder.

Stockholm i januari 1964

Yngve Holmberg

Gunnar Wallmark

Henrik Akerlund